Park Spoor Noord

Oud spoorwegemplacement wordt groene ruimte waar je kan sporten, spelen en ontspannen

Park Spoor Noord is in korte tijd uitgegroeid tot een van de populairste plekken van Antwerpen. Het park wordt intensief gebruikt door buurtbewoners, sporters en verenigingen maar dankzij de openheid is er genoeg ruimte voor iedereen. Het project is gestart in 1999 en afgerond in 2011.

Waarom dit project?

Waar nu Park Spoor Noord ligt, lag ooit een ontoegankelijk spoorwegterrein van de NMBS van 24 hectare. In ruil voor de commerciële invulling van de gronden van Kop Spoor Noord, schonk de NMBS het spoorwegterrein aan de stad. De stad besliste samen met de buurtbewoners om het terrein om te vormen tot een groen, open park dat voor iedereen toegankelijk is en dat Antwerpen Noord en de Damwijk opnieuw verbindt met de binnenstad.

In de jaren 90 richtte het grootstedenbeleid zich op achterstandswijken in grote steden. Financiële middelen voor diverse projecten moesten de wijken zo opwaarderen. In Antwerpen kleurden de wijken rond het spoorwegemplacement donker in de kansarmoedeatlas. Net in die wijken deed zich een opportuniteit

voor van de herbestemming van een uitgestrekt spoorwegemplacement. Door de komst van de ondergrondse spoorwegtunnel en het steeds noordelijker opschuiven van de havengebonden activiteiten had het terrein op die plek geen enkel nut meer. Mondige buurtbewoners hadden algauw de wildste plannen voor het enorme kavel.

De context was perfect voor een groot stadsvernieuwingsproject. De federale en de Europese overheid deden een oproep voor herwaarderingsinitiatieven. De NMBS zocht een herbestemming voor het perceel en keek daarvoor naar de stad. Een groep buurtbewoners bood zich aan om op een constructieve manier mee te werken. De stad onderzocht al de noden en behoeften in de wijk en ontdekte vooral een enorme nood aan open en groene ruimte. Na een intensief debat waren alle stedelijke betrokkenen het erover eens dat de komst van een nieuw stads- en buurtpark de hoogste prioriteit was. Dat bleek op een dergelijke oppervlakte enkel mogelijk te zijn als de kop commercieel ontwikkeld kon worden.

Het toekomstige park zou een fundamentele bijdrage moeten leveren aan de woonkwaliteit in de buurten rond het spoorwegemplacement. De nood aan open, groene ruimte was groot in deze dichtbevolkte wijken met veel kinderen en jongeren en een grote diversiteit aan bevolkingsgroepen. Een aantrekkelijke buitenruimte zou heel wat extra ruimte creëren voor activiteiten. Het moest een nieuw decor worden voor ontmoeting en buitenleven met een hoge kwaliteitseis: letterlijk en figuurlijk nieuwe (adem)ruimte die het samen leven aantrekkelijker zou maken.

Het was ook een streefdoel om met het parkproject een positieve impuls te geven aan de omliggende wijken opdat de mensen er graag zouden blijven wonen en nog meer nieuwe bewoners zou aantrekken. De komst van het park moest een bijdrage leveren aan het doorbreken van een neerwaartse spiraal van verkommering in Antwerpen Noord. De stad hoopte dat de investering in het park een nieuwe reeks van investeringen en vernieuwingen zou aanwakkeren en zo een bijdrage kon leveren tot het kenteren van de stadsvlucht.

Wat gebeurt er?

Park Spoor Noord is een tuin voor de buurt én een park voor de stad. Het is een open en transparant park waar voor iedereen wel een plek is. Er is een basketbalveld, petanquebaan en er zijn pingpongtafels en openbare barbecues. Op de grote groene weide is er plaats genoeg om te frisbeeën of te badmintonnen. Voor skaters en bmx'ers is er een naadloze skatebowl aangelegd met een full-pipe. In de zomerbar zijn er hapjes en drankjes te krijgen, met een uitzicht op de fonteinen. Park Spoor Noord is ook een veilige en ononderbroken voetgangers- en fietsverbinding van Antwerpen Noord en de Damwijk naar het Eilandje.

Park Spoor Noord heeft een duurzaam ontwerp. Viaducten, gebouwen en materialen zijn hergebruikt. Zo herinneren 3 oude spoorweggebouwen en 2 beschermde watertorens aan het verleden. Wadi's vangen tijdelijk overtollig regenwater op en er is streekeigen beplanting. Nieuwe hedendaagse elementen zijn beton als nieuw verhardingsmateriaal, de kiosken als nieuwe constructies en de verzonken sportvelden en heuvels als nieuw reliëf.

Wie werkt eraan mee?

Het autonoom gemeentebedrijf Antwerpen Nieuw Noord (AG ANN) coördineerde de ontwikkeling van Park Spoor Noord. Het ontwerp is van Studio 03 (Paola Vigano en Bernardo Secchi, Italië), Pieter Kromwijk (Nederland), Iris Consulting (België) en Meertens en Steffens (België). Zij werkten samen in de tijdelijke vereniging Studio Spoor Noord.

Tijdlijn

Januari 2010
Prijs: Thuis in de stad
Park Spoor Noord valt opnieuw in de prijzen en wint de Thuis in de stad-prijs 2009, uitgereikt door de Vlaams minister van steden.

25 september 2009
Prijs: Bouwheer
Park Spoor Noord valt in de prijzen en wint de Prijs Bouwheer 2009, uitgereikt door de Vlaams Bouwmeester.

13 en 14 juni 2009
Opening oostelijke parkdeel
De tweedaagse openingshappening van het oostelijke deel van het park vindt plaats.

25 mei 2008
Opening westelijk parkdeel
Het westelijke deel van het park wordt feestelijk geopend.

24 november 2007

Opening bmx- en skatebowl

De bmx- en skatebowl wordt feestelijk geopend.

Zomer 2007

Start aanleg oostelijk parkdeel

De aanleg van het oostelijke parkdeel start.

15 februari 2007

Ontwerp Parkloods

De ontwerpopdracht voor de Parkloods wordt gegund aan het architectenbureau Verdickt en Verdickt als resultaat van een open oproep onder leiding van de Vlaams bouwmeester.

Juni 2006

Ontwerp watertorens en bmx- en skatebowl

De ontwerpopdracht voor de restauratie van de beschermde watertorens wordt gegund aan het architectenbureau Heylen en Verbeeck.

De ontwerp- en uitvoeringsopdracht voor de bmx- en skatebowl wordt gegund aan Verbruggen nv en Team Pain (VSA). De bmx-infrastructuur is een samenwerking met de Antwerpse bmx-scène en de jeugddienst.

12 mei 2006

Ontwerp renovatie Platform

De stad gunt de ontwerpopdracht voor de renovatie van het Platform aan architectenbureau Stramien.

1 maart 2006

Start aanleg westelijk deel

De aanleg van het westelijke deel van het park start.

22 december 2005

Goedkeuring bouwvergunning

De Vlaamse overheid keurt de bouwvergunning voor de parkaanleg goed.

27 september 2005

Opening Belvédèreplatform

De eerste realisatie in het park! Het Belvédèreplatform wordt feestelijk geopend. De centrale parkplattegrond maakt de toekomstplannen van Park Spoor Noord in één oogopslag duidelijk en is ook in affichevorm massaal uitgedeeld aan scholen, verenigingen en horecazaken in Antwerpen Noord. Scholen en horecazaken krijgen placemats en kleurplaten met 4 striptekeningen. Tijdens een 'tournée générale' wordt het plan al tafelend en face-to-face toegelicht aan al wie het nog niet kende (senioren, anderstaligen, …).

Op hetzelfde moment start ook de saneringswerf, onder leiding van de NMBS en haar dochter TUCRAIL.

26 juni 2005

Goedkeuring Bijzonder Plan van Aanleg

Het Bijzonder Plan van Aanleg (BPA) Park Spoor Noord wordt goedgekeurd. Het oude treinemplacement is definitief herbestemd als park van 18 hectare en als zone voor commerciële ontwikkeling van 6 hectare.

17 juni 2005

Subsidies Europees Doelstelling II-programma

Park Spoor Noord vraagt en krijgt 14 miljoen euro subsidies van het Europees Doelstelling II-programma. Een derde daarvan wordt gefinancierd door Europa, een derde door Vlaanderen en een derde door de stad Antwerpen.

Park Spoor Noord krijgt ook 1,2 miljoen euro van het federaal grootstedenbeleid.

Winter 2004

Start ondergrondse aanleg hogesnelheidstrein
Op de site en op het Damplein starten de NMBS en haar dochter TUCRAIL met de boring voor de ondergrondse aanleg van de hogesnelheidstrein, de bouw van de ventilatiekoker en de aanleg van de sleuf op het Damplein.

December 2003
Start restauratie Damstation
De restauratie van het Damstation start. Beneden komt er een polyvalente (feest)ruimte. Op de eerste verdieping komt kantoorruimte voor het projectenhuis Park Spoor Noord.

26 november 2003
Oplevering stedenbouwkundig ontwerp
Het stedenbouwkundig ontwerp met maquette voor de site en het Damplein wordt opgeleverd.

Tijdens de zevendaagse happening 'Park in zicht', van 26 november tot 3 december 2003, kunnen buurtbewoners de ontwerpplannen en de maquette bekijken. De loods wordt tijdelijk ingericht als park en er zijn allerlei parkactiviteiten zoals een dansvoorstelling, een technoparty, een kindernamiddag en een filmvoorstelling van de documentaire 'Plein Publiek' over het gebruik van de publieke ruimte in Antwerpen Noord. Bewoners, projectteam en ontwerpers kunnen 'Even doorbomen' in een praatcafé. 4 sprekende iconen vertalen rond het park de boodschap 'Park in zicht'.

27 februari 2003
Opening Perrierhal
De Perrierhal wordt geopend als tijdelijke buurtsportloods. Met dit initiatief van de Antwerpse sportdienst komt een eerste stuk van de site in gebruik.

17 december 2002 en 27 januari 2003
Winnend ontwerp
De jury kiest uit de vijf inzendingen voor het ontwerp 'Villages and Metropolis' van Studio 03 (Paola Vigano en Bernardo Secchi, Italië), Pieter Kromwijk (Nederland), Iris Consulting (België) en Meertens en Steffens (België). Zij werken vanaf dan samen in de tijdelijke vereniging Studio Spoor Noord.

6 mei 2002
Procedure voor open oproep
Een procedure voor open oproep, onder leiding van de Vlaams Bouwmeester, wordt goedgekeurd. In een eerste ronde kunnen ontwerpers zich kandidaat stellen voor de stedenbouwkundige ontwerpwedstrijd. Uit de 25 kandidaturen mogen 5 ontwerpteams naar de tweede ronde.

3 december 2001
Beleidsovereenkomst
De stad Antwerpen, AG ANN en de grondeigenaars NMBS en haar vastgoeddochter Euro-Immo-Star (EIS) ondertekenen een beleidsovereenkomst. De stad is bevoegd voor het opmaken van de ruimtelijke plannen en de NMBS/EIS is eigenaar van het terrein. De partners komen overeen om 18 hectare van de site te ontwikkelen als park en om op de overige 6 hectare, Kop Spoor Noord, 192.000 m² bebouwing te voorzien. De NMBS zal de site saneren en nadien 18 hectare kosteloos overdragen aan de stad. De stad maakt het Bijzonder Plan van Aanleg (BPA) op waar de herbestemmingen, inclusief de bouwrechten op Kop Spoor Noord, in worden vastgelegd. Ook voor de heraanleg van het Damplein, waar de ondergrondse spoorwegtunnel in een sleuf naar boven komt, zullen beide partners samenwerken.

20 oktober 2001
Goedkeuring consensusnota
De Antwerpse gemeenteraad keurt de consensusnota goed. Die is het resultaat van de denkdagen en de feedback van het bewonersoverleg. Het is een basisdocument dat alle essentiële keuzes omschrijft voor de ontwikkeling van de site: een park van 18 hectare, 6 hectare commercieel te ontwikkelen zone op de kop, het behoud van de bestaande spoorweggebouwen en een netwerk van verbindingen.

Juni - juli 2001
Denkdagen
Tijdens drie denkdagen (3 en 12 juni en 3 juli 2001) legt het projectteam samen met een dertigtal stedelijke partners en externe experts ideeën op tafel voor de herbestemming van de site. Ontwerpend onderzoek, financiële doorrekening van scenario's en de simulatie van oplossingen voor de groentekorten onderbouwen het debat. De structuurschets toont de krijtlijnen. Het resultaat is een voorstel van consensusnota.

Bewoners kunnen in 3 parallelle denkdagen op 13 en 22 juni en 5 juli 2001 hun ideeën en wensen over een groene invulling van de site kenbaar maken.

23 april 2001

Oprichting AG ANN

Het autonoom gemeentebedrijf Antwerpen Nieuw Noord (AG ANN) wordt opgericht voor het beheer van de subsidies enkel bestemd voor Park Spoor Noord en voor de ontwikkeling van dit project.

15 juni 2000

Subsidies federaal grootstedenbeleid

De stad Antwerpen vraagt en krijgt goedkeuring voor subsidies van het federaal grootstedenbeleid voor de periode 2000–2004.

1999

Problematiek krijgt politieke aandacht

Buurthuis Seefhoek nodigt de eerste minister uit. Door zijn bezoek krijgt de problematiek van de buurt en de spoorwegsite politieke aandacht. Studiebureau Tempera houdt een enquête bij de bewoners. De overgrote meerderheid wil een groene en recreatieve invulling van het oude spoorwegemplacement.

Downloads

Documenten

Publicatie 'Park Spoor Noord - Van idee tot park'

Rol AG Vespa Gebiedsregisseur

Ontwerper Tijdelijke vereniging Studio Spoor Noord: Studio 03 (Paola Vigano en Bernardo Secchi, Italië), Pieter Kromwijk (Nederland), Iris Consulting (België), Meertens en Steffens (België)

Thema Stedelijke ontwikkeling

Openbaar domein

Status Gerealiseerd

Tags projectgerichte stadsvernieuwing

publieke ruimte